

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

THEORETICAL ASPECTS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

УДК 658.014.1

Томашук І.О.магістр
Вінницький національний
аграрний університет**Терещук С.М.**магістр
Вінницький національний
аграрний університет**Салькова І.Ю.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
Вінницький національний
аграрний університет

У статті досліджено, що функціонування підприємств неможливе без явно визначеної фінансової стратегії, яка є головним документом, що регламентує фінансову діяльність підприємства. Встановлено, що в умовах ринкової економіки ефективно управління фінансовою діяльністю передбачає оптимізацію потенціалу підприємства. Досліджено, що вплив на фінансові відносини втілюється за допомогою спеціальних методів: фінансового прогнозування; фінансового планування; фінансового регулювання; фінансового контролю. Підкреслено, що фінансова діяльність повинна бути направлена на вирішення наступних основних завдань: фінансової підтримки поточної виробничо-економічної та інвестиційної діяльності; пошук резервів для збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробництва та соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

Ключові слова: фінансова стратегія, управління фінансовою діяльністю, методи управління фінансовою діяльністю, фінансове прогнозування.

В статье исследовано, что функционирование предприятий невозможно без четко

определенной финансовой стратегии, которая является основным документом, регламентирующим финансовую деятельность предприятия. Определено, что в условиях рыночной экономики эффективное управление финансовой деятельностью предусматривается оптимизация деятельности предприятия. Доказано, что воздействие на финансовые отношения осуществляется с помощью специальных методов: финансового прогнозирования; финансового планирования; финансового регулирования; финансового контроля. Отмечено, что финансовая деятельность должна быть направлена на решение следующих основных задач: финансовое обеспечение текущей производственно-хозяйственной и инвестиционной деятельности; поиск резервов увеличения доходов, прибыли, повышения рентабельности и платежеспособности; выполнения финансовых обязательств перед хозяйствующими субъектами, бюджетом, банками; мобилизация финансовых ресурсов в объеме, необходимом для финансирования производственного и социального развития, увеличения собственного капитала; контроль за эффективным, целевым распределением и использованием финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовая стратегия, управление финансовой деятельностью, методы управления финансовой деятельностью, финансовое прогнозирование.

The article studies that the operation of enterprises is impossible without a well-defined financial strategy, which is the main document regulating the financial activity of the enterprise. It is determined that in conditions of a market economy effective management of financial activity involves optimization of the company's potential. It was investigated that the influence on financial relations is carried out with the help of special methods: financial forecasting; financial planning; financial regulation; financial control. It was emphasized that financial activity should be aimed at solving the following main tasks: financial support of current production and economic and investment activity; search for reserves to increase revenues, profit, increase profitability and solvency; performance of financial obligations to business entities, budget, banks; the mobilization of financial resources to the extent necessary to finance production and social development, increase of own capital; control over efficient, targeted distribution and use of financial resources. It is researched that in connection with the constant variability of the conditions of financing of activity of enterprises and management of working capital, it is necessary to develop a strategy of management of financial stability taking into account the aforementioned risks. First of all, it is necessary: to identify and eliminate losses and losses, their causes and rebuild organizational structure in such a way that the enterprise could receive maximum profit; to establish rigorous internal control and conduct a profound revision of activities, inventory of balance sheet items, to examine in detail the composition of material assets, features of finished goods, receivables; to implement an automated information system that could timely, reliably, fully and systematically provide the governing bodies of the enterprise with the necessary information on external and internal conditions, information about the real economic situation in the enterprise; Objectively evaluate weaknesses in leadership, practical activity and qualifications of management personnel; to improve methods of enterprise management on the basis of proper selection of managers, increase their level of general and special education, and also by applying collective forms of management of the enterprise; constantly adhere to the settlement and payment discipline when calculating both suppliers and buyers of products.

Key words: financial strategy, financial activity management, methods of financial activity management, financial forecasting.

Постановка проблеми. Формування та розвиток ринкової інфраструктури в Україні суттєво змінює економічну, інформаційну та правову основу функціонування підприємств, зміст їх фінансової діяльності. Фінанси підприємств є основою фінансової системи країни. Фінансовий стан підприємств впливає на фінансовий стан країни в цілому. Функціонування підприємств неможливе без чітко визначеної фінансової стратегії, яка є основним документом, що регулює фінансову діяльність підприємства.

У ринковій економіці ефективно управління фінансовою діяльністю передбачає оптимізацію потенціалу підприємства. У цій ситуації важливість ефективного управління фінансовими ресурсами різко зростає. Фінансове благополуччя підприємства в цілому, його власників і працівників залежить від того, наскільки ефективно і доцільно вони перетворюються на основний і оборотний капітал, а також на засоби стимулювання робочої сили [1; 3]. У більшій чи меншій мірі роль фінансових ресурсів важлива на всіх рівнях управління

(стратегічних, тактичних, оперативних), але вона набуває особливого значення з точки зору стратегії розвитку підприємства. Таким чином, управління фінансовою діяльністю як однієї з основних функцій апарату управління підприємством стає ключовою роллю в ринковій економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми управління фінансовою діяльністю підприємства розглянуті у працях вітчизняних вчених, в тому числі і науковців Вінницького національного аграрного університету: Г. Калетніка, Г. Заболотного, В. Тодосійчука, Л. Пронько, О. Самборської, І. Фурман, І. Салькової, А. Римар та ін. Сутність понять «фінансова діяльність підприємства» та «управління фінансовою діяльністю підприємства» трактували у своїх роботах такі вчені, як: В. Прохорова, В. Чобіток, І. Зайцева, О. Терещенко, Г. Крамаренко, О. Чорна та багато інших, але питання управління фінансовою діяльністю підприємства потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ формування управлінської діяльності підприємства та практичних рекомендацій щодо їх застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Фінанси підприємств як невід'ємна частина фінансової системи діють у сфері суспільного виробництва, де національний дохід створюється як основне джерело фінансових ресурсів. Тому можна стверджувати, що фінансовий стан всієї країни визначається станом фінансів підприємств.

До фінансування відносяться такі групи грошових відносин:

- пов'язані з формуванням статутного фонду суб'єктів господарювання;
- пов'язані з формуванням і розподілом початкових грошових доходів: виручки, валового доходу, прибутку, коштів підприємств;
- відносини, що виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку з інвестуванням в цінні папери та отриманням доходу від них у вигляді відсотків, дивідендів, сплати власного капіталу та участі у розподілі прибутку від спільної діяльності, отримання та виплати штрафів;
- відносини, що виникають у підприємств з банками, страховими компаніями у зв'язку з надходженням і погашенням кредитів, виплатою відсотків за кредитами та іншими послугами, отриманням відсотків за розміщення та зберігання готівки, страхових виплат та відшкодування за різними видами страхування;
- відносини, що виникають у підприємств із державою щодо податкових та інших платежів до бюджету та позабюджетних фондів, бюджетного фінансування, субсидій та інших [6].

Об'єктом фінансових відносин на підприємстві є вартість виробленої продукції, виконаних робіт, послуг, отриманих за рахунок доходів, а також у

процесі розподілу, коштів споживання, відшкодування витрат і прибутку, що є передумовою забезпечення безперервності виробництва також всі грошові надходження та накопичення, тобто фінансові ресурси підприємства.

Ефективність будь-якої ділової активності залежить від раціонального використання фінансових ресурсів, накопичених за допомогою конкретної фінансової стратегії. Під час розробки фінансової стратегії компанії вчені та практикуючі фахівці рекомендують враховувати такі стратегічні цілі:

- максимізація прибутку підприємства;
- оптимізація структури капіталу;
- досягнення прозорості фінансово-економічного стану підприємства;
- забезпечення інвестиційної привабливості підприємства;
- створення ефективного фінансового механізму;
- використання ринкових методів залучення додаткових фінансових ресурсів [4; 5].

Процес фінансового управління підприємством базується на механізмі стратегічного фінансового менеджменту, який є системою ключових елементів, що регулюють розробку та реалізацію управлінських рішень у сфері перспективної фінансової діяльності.

Вплив на фінансові відносини здійснюється за допомогою спеціальних методів:

- фінансового прогнозування;
- фінансового планування;
- фінансового регулювання;
- фінансового контролю.

Варто також врахувати елементи управління фінансовою діяльністю підприємства, які включають:

- прийняття рішень з фінансових питань, їх специфікація та розробка методів впровадження;
- інформаційна підтримка шляхом складання та аналізу фінансової звітності підприємства;
- розробка та реалізація фінансової політики підприємства з використанням різних фінансових інструментів;
- організація управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- оцінка інвестиційних проектів та формування портфеля інвестицій, оцінки вартості капіталу, фінансового планування та контролю [2; 5].

Управління фінансовою діяльністю підприємства реалізує свою головну мету і основні завдання шляхом здійснення певних функцій. Основні функції управління фінансовою діяльністю підприємства представлені в табл. 1.

Сьогодні більшість українських підприємств перебувають у складній фінансовій ситуації, оскільки взаємні неплатежі між суб'єктами господарювання, високі податкові та банківські процентні ставки призводять до неплатоспроможності підприємств. Зовнішньою ознакою

Основні функції управління фінансовою діяльністю підприємства

№ з/п	Функції	Характеристика
1	Розроблення фінансової стратегії підприємства	при формуванні системи функцій формується система цілей і завдань фінансової діяльності на довгостроковий період. Фінансова стратегія підприємства розглядається як невід'ємна частина загальної стратегії її економічного розвитку
2	Створення організаційних структур, що забезпечують прийняття та реалізацію всіх аспектів фінансової діяльності підприємства	у процесі реалізації цієї функції управління фінансовою діяльністю необхідно забезпечити постійну адаптацію цих організаційних структур до мінливих умов функціонування підприємства та напрямів фінансової діяльності
3	Формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень	у процесі реалізації цієї функції слід визначити обсяг і зміст управління фінансовою діяльністю; формуються зовнішні та внутрішні джерела інформації, що відповідають цим потребам
4	Аналіз різних аспектів фінансової діяльності підприємства	у процесі реалізації цієї функції проводиться експрес-глибокий аналіз окремих фінансових операцій; фінансові результати діяльності філій та окремих підрозділів підприємства; узагальнені результати діяльності підприємства в цілому і в контексті його окремих областей
5	Планування фінансової діяльності компанії в основних напрямках	з виконанням функцій розвитку, пов'язаних зі стратегічними планами та системами поточних планів і оперативних бюджетів у ключових сферах фінансової діяльності різних структурних підрозділів та підприємства в цілому
6	Розробка ефективної системи стимулювання реалізації прийнятих управлінських рішень у сфері фінансової діяльності	при реалізації цієї функції створюється система стимулів і санкцій у контексті керівників і керівників окремих структурних підрозділів підприємства з метою реалізації та виконання встановлених цільових фінансових показників, фінансових норм і планових завдань
7	Впровадження ефективного контролю за виконанням управлінських рішень, прийнятих у сфері фінансової діяльності	реалізація цієї функції пов'язана зі створенням системи внутрішнього контролю на підприємстві, розподілом контрольних обов'язків окремих служб і фінансових менеджерів, визначенням системи моніторингових показників і контрольних періодів, оперативного реагування на результати контролю

Джерело: сформовано на основі [6]

неплатоспроможності (банкрутства) підприємства є призупинення його поточних платежів і неможливість задоволення вимог кредиторів протягом трьох місяців з моменту їх виконання [1; 3]. Тому при підготовці кожного управлінського рішення у сфері формування та використання фінансових ресурсів і організації грошового обігу слід враховувати альтернативні можливості для дій. У випадку альтернативних управлінських рішень, їх вибір для реалізації повинен базуватися на системі критеріїв, що визначають фінансову стратегію або конкретну фінансову політику підприємства. Система таких критеріїв встановлюється самим підприємством.

Сьогодні фінансова діяльність – це система використання різних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств і досягнення поставлених цілей, тобто практичної фінансової роботи.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на вирішення наступних основних завдань:

- фінансове забезпечення поточної виробничої, економічної та інвестиційної діяльності;
- пошук резервів для збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками;

- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування промислового та соціального розвитку, збільшення власного капіталу;
- контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів [2; 3].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, управління фінансовою діяльністю як однією з головних функцій апарату управління підприємства має ключову роль у ринковій економіці, яка є своєрідною професійною діяльністю, спрямованою на управління фінансово-економічним функціонуванням підприємства і є одним з ключових елементів всієї системи управління сучасним підприємством.

Внаслідок постійної нестабільності умов фінансування підприємств та управління оборотним капіталом необхідно розробити стратегію управління фінансовою стабільністю з урахуванням зазначених вище ризиків. Перш за все потрібно:

- виявляти та ліквідувати втрати та збитки, їх причини та реорганізувати організаційну структуру таким чином, щоб підприємство могло отримати максимальний прибуток;
- встановити суворий внутрішній контроль і провести глибокий перегляд діяльності, інвентаризацію статей балансу, детально вивчити склад матеріальних цінностей, особливості готової продукції, дебіторську заборгованість;
- запровадити автоматизовану інформаційну систему, яка б вчасно, надійно, повно і

систематично могла надавати керівним органам підприємства необхідну інформацію про зовнішні та внутрішні умови, інформацію про реальну економічну ситуацію на підприємстві;

Об'єктивно оцінити недоліки в керівництві, практичній діяльності та кваліфікації управлінського персоналу;

- удосконалити методи управління підприємством на основі правильного підбору керівників, підвищити їх рівень загальної та спеціальної освіти, а також застосовувати колективні форми управління підприємством;

- постійно дотримуватися розрахунково-платіжної дисципліни при розрахунку як з постачальникам, так і з покупцями продукції.

Комплексне впровадження цих заходів покращить фінансове становище будь-якого підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Калетнік Г.М. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектора економіки. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Економіка. фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики»*. 2015. Вип. 1. С. 3-14.

2. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 392 с.

3. Прохорова В.В. Потенціал підприємства: формування, управління та розвиток: колективна монографія / Укр. інж.-пед. акад.; заг. ред. д-р екон. наук, проф. В.В. Прохорова. Харків : НТМТ, 2013. 320 с.

4. Салькова І.Ю., Римар А.Ю. Основи забезпечення фінансової безпеки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 889-893.

5. Терещенко О.О. Антикризисное фінансове управління на підприємстві: моногр. Київ : КНЕУ, 2004. 268 с.

6. Чобіток В.І., Зайцева І.С. Управління фінансовою діяльністю підприємства: теоретичні аспекти. *Стратегічні орієнтири розвитку національної економіки*. 2013. № 14. С. 303-310.

REFERENCES:

1. Kaletnik H.M. (2015) *Strategiko-institutsiini zasady efektyvnosti vykorystannia potentsialu ahrarnoho sektora ekonomiky* [Strategic-institutional principles of effectiveness of using the potential of the agricultural sector of the economy]. *Vseukrainskyi naukovo-vyrobnychiy zhurnal «Economika. finansy. menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky»*, vyp. 1, pp. 3-14. (in Ukrainian).

2. Kramarenko H.O., Chorna O.Ie. (2008) *Finansovyi analiz*. [Financial analysis] *Pidruchnyk*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 392 p. (in Ukrainian).

3. Prokhorova V.V. (2013) *Potentsial pidpriemstva: formuvannia, upravlinnia ta rozvytok: kolektyvna monohrafiia* [Potential of the enterprise: formation, management and development: collective monograph] / Ukr. inzh.-ped. akad.; zah. red. d-r ekon. nauk, prof. V.V. Prokhorova. Kh.: NTMT, 320 p. (in Ukrainian).

4. Salkova I.Yu., Rymar A.Yu. (2017) *Osnovy zabezpechennia finansovoi bezpeky*. [Fundamentals of financial security]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vyp. 20, pp. 889-893. (in Ukrainian).

5. Tereshchenko O.O. (2004) *Antykryzove finansove upravlinnia na pidpriemstvi: monohr.* [Anti-crisis financial management at the enterprise: monogr.] / O.O. Tereshchenko. Kyiv: KNEU, 268 p. (in Ukrainian).

6. Chobitok V.I., Zaitseva I.S. (2013) *Upravlinnia finansovoiu diialnistiu pidpriemstva: teoretychni aspekty*. [Management of financial activity of the enterprise: theoretical aspects]. *Strategichni oriientyry rozvytku natsionalnoi ekonomiky*, №14, pp. 303-310 (in Ukrainian).

Tomashuk Ivan

Master

Vinnytsia National Agrarian University

Tereshchuk Sergey

Master

Vinnytsia National Agrarian University

Salkov Iryna

Candidate of Economic Sciences,

Senior Lecturer at Department of Economics

Vinnytsia National Agrarian University

THEORETICAL ASPECTS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

The purpose of the article. The formation and development of market infrastructure in Ukraine significantly alter the economic, information and legal environment of the functioning of enterprises, the content of their financial activities. The financial condition of enterprises affects the financial position of the country as a whole. Functioning of enterprises is impossible without a well-defined financial strategy, which is the main document regulating the financial activity of the enterprise.

Methodology. In a market economy, effective management of financial activity involves optimizing the company's potential. The financial well-being of the company as a whole, its owners and employees depends on how efficiently and expedient they are transformed into fixed and working capital, as well as on means of stimulating labor. The role of financial resources is important at all levels of government (strategic, tactical, operational), but it takes on a particular importance in terms of enterprise development strategy.

Results. It was investigated that the finances of enterprises as an integral part of the financial system function in the field of social production, which creates national income as the main source of financial resources.

It is determined that the following groups of monetary relations are related to the finance: the formation of the authorized fund of economic entities; related to the formation and distribution of initial cash income: revenue, gross income, profits, funds of enterprises; the relations that arise between economic entities in connection with the investment in securities and the receipt of income from them in the form of interest, dividends, equity payments and participation in the distribution of profits from joint activities, the receipt and payment of fines; relations that arise from enterprises with banks, insurance companies in connection with the receipt and repayment of loans, payment of interest on loans and other services.

It is emphasized that the effectiveness of any business activity depends on the rational use of financial resources accumulated through the use of a particular financial strategy. In developing the financial strategy of the enterprise, scientists and practices recommend that the following strategic goals be taken into account: maximizing the profit of the enterprise; optimization of capital structure; achievement of transparency of the financial and economic condition of the enterprise; ensuring investment attractiveness of the enterprise; creation of an effective financial mechanism; use of market methods for attracting additional financial resources.

It has been characterized that the impact on financial relations is carried out using special methods: financial forecasting; financial planning; financial regulation; financial control.

Practical implications. It is indicated that today most of Ukrainian enterprises are in a difficult financial situation, because mutual non-payments between economic entities, high tax and bank interest rates lead to insolvency of enterprises. It was emphasized that in the presence of alternative management decisions, their choice for implementation should be based on a system of criteria defining a financial strategy or a specific financial policy of the enterprise. The system of such criteria is set by the enterprise itself.

Value/originality. It is indicated that due to the constant volatility of the conditions of financing of enterprises and management of working capital, it is necessary to develop a strategy of management of financial stability taking into account the above-mentioned risks. First of all, it is necessary: to identify and eliminate losses and losses, their causes and rebuild organizational structure in such a way that the enterprise could receive maximum profit; to establish rigorous internal control and conduct a profound revision of activities, inventory of balance sheet items, to examine in detail the composition of material assets, features of finished goods, receivables; to implement an automated system of information that could timely, reliably, fully and systematically provide the governing bodies of the enterprise with the necessary information on external and internal conditions, information about the real economic situation in the enterprise.

Comprehensive implementation of these measures will improve the financial position of any enterprise.